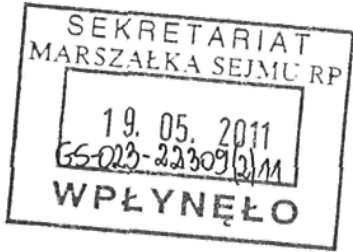

Warszawa, 18 maja 2011 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

FN-6/0602/75-1/APK/BMI9-6205/2011

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

panowemu Panu Marszałku,

W odpowiedzi na przekazaną przy piśmie z dnia 29 kwietnia 2011 r. znak SPS-023-22309/11 interpelację Pana posła Marka Biernackiego w sprawie *przymusowych ubezpieczeń budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz ubezpieczenia OC rolników*, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Odnosząc się do poruszonych kwestii w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia budynków rolniczych należy na wstępie wskazać, iż zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.) – dalej: ustawa, sumę ubezpieczenia, stanowiącą górną granicę odpowiedzialności ubezpieczyciela, ubezpieczający ustala z zakładem ubezpieczeń odrębnie dla każdego budynku rolniczego. Jednocześnie, w art. 70 ust. 2 ustawodawca wyznaczył ogólne ramy określające wysokość sumy ubezpieczenia. Przepis ten stanowi, iż suma ubezpieczenia budynku rolniczego może odpowiadać bądź wartości rzeczywistej tego budynku, przez którą rozumie się wartość w stanie nowym w dniu zawarcia umowy, pomniejszoną o stopień zużycia budynku rolniczego (pkt 1) bądź, w przypadku budynków, których stopień zużycia w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia nie przekracza 10 % - wartości nowej (pkt 2).

Zgodnie z art. 70 ust. 4 ustawy normy określające stopień zużycia budynków rolniczych określone są przez zakłady ubezpieczeń, stosownie jednak do odpowiednich przepisów prawa budowlanego, tj. ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz. U. z 2010, Nr 243, poz. 1623, z późn. zm), ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 132, poz. 877, z późn. zm.). Dla wyznaczenia zużycia technicznego ubezpieczyciele posługują się normami zużycia w szczególności uwzględniającymi: przeznaczenie budynku (budynki mieszkalne, gospodarcze), konstrukcje budynku (drewniana, masywna, mieszana) oraz wiek budynku i jego trwałość liczoną w latach. Wydaje się zatem, iż kwestie związane ze stosowaniem pojęcia „normy zużycia” mają wystarczające oparcie w przepisach prawa, dając jednocześnie stronom stosunku prawnego umowy ubezpieczenia możliwość ich zastosowania do odpowiedniej sytuacji faktycznej, przez co sytuacja każdego klienta – ubezpieczającego może być traktowana w sposób indywidualny.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, iż pojęcie „norma zużycia” jest pojęciem specjalistycznym z zakresu prawa budowlanego i z uwagi na fakt, iż mogłoby to doprowadzić do nieścisłości systemowych, nie wydaje się zasadnym, aby było regulowane w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych.

Rozważając kwestie wysokości sumy ubezpieczenia, należy stwierdzić, iż w art. 70 ust. 3 ustawa określa kolejne wymogi, które mogą być brane pod uwagę przy określaniu jej wysokości, wskazując w pkt 1 i 2, iż suma ubezpieczenia może być ustalona na podstawie:

- cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń do szacowania wartości budynków;
- załączonego powykonawczego kosztorysu budowlanego, sporządzonego zgodnie z zasadami kalkulacji i ustalenia wartości robót budowlanych obowiązującymi w budownictwie, przez osobę posiadającą uprawnienia w tym zakresie albo wyceny rzeczoznawcy (...).

Przedstawione powyżej regulacje wskazują zatem na obiektywne przesłanki, zgodnie z którymi zakład ubezpieczeń ma obowiązek ustalać wysokość sumy ubezpieczenia.

Odnosząc się do kwestii wysokości odszkodowania, należy wskazać, iż zgodnie z brzmieniem art. 361 § 1 kodeksu cywilnego zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Jednocześnie art. 361 § 2 k.c. wskazuje, iż w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie

szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (*damnum emergens* i *lucrum cessans*). Powyżej przywołane przepisy wyrażają tzw. zasadę pełnego odszkodowania, realizującą podstawową funkcję społeczną ubezpieczeń obowiązkowych, jaką jest kompensacja. Polega ona na tym, że poniesiony w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego uszczerbek powinien być wyrównany, odszkodowanie jednak nie powinno przekroczyć wartości rzeczywiście poniesionej szkody. Jak wynika z powyższego, przepisy kodeksu cywilnego nakładają na zakład ubezpieczeń – zobowiązanego obowiązek wypłaty odszkodowania w pełni pokrywającego szkodę poniesioną przez ubezpieczającego.

Biorąc pod uwagę kwestię związaną z ustalaniem wysokości odszkodowania z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia budynków rolniczych, należy wskazać, iż zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy, wysokość szkody ustalana jest na dwa sposoby, tj. na podstawie cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń (w przypadku niedokonywania odbudowy lub remontu) albo kosztorysu wystawionego przez podmiot dokonujący odbudowy lub remontu budynku (w przypadku dokonania tych czynności). Jak zatem wynika z powyższego, zakład ubezpieczeń w wyniku urzeczywistnienia się ryzyka ubezpieczeniowego i zgłoszenia przez podmiot uprawniony roszczenia, w celu likwidacji szkody bierze pod uwagę dwa ww. sposoby, w zależności od faktu odbudowy, naprawy lub remontu budynku bądź niedokonywania tych działań.

Pierwszym sposobem likwidacji szkody przez zakład ubezpieczeń jest ustalenie wysokości należnego odszkodowania oparte na stosowanych cennikach. Należy podkreślić, iż zakład ubezpieczeń jest zobowiązany do corocznego aktualizowania cenników (art. 68 ust. 2 ustawy). Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy, ten sposób likwidacji szkody jest brany pod uwagę w każdym przypadku niepodejmowania przez ubezpieczającego odbudowy, naprawy lub remontu budynku.

Drugim sposobem ustalenia wysokości odszkodowania jest – jak już wskazano powyżej - oparcie szacunków na przedstawionym kosztorysie - *a contrario* do art. 68 ust. 1 pkt 1 - w przypadku podjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku. Kosztorys powinien być sporządzony przez podmiot dokonujący odbudowy lub remontu budynku, nie ma jednak wymogu, aby był to podmiot profesjonalnie zajmujący się działalnością budowlaną lub remontową. W związku z powyższym można uznać, że kosztorys ten może być sporządzony również przez samego poszkodowanego rolnika, jeśli zamierza on samodzielnie dokonać naprawy i odbudowy budynku. Ustawa określa również, w jaki sposób ma nastąpić kalkulacja kosztów, których dotyczy kosztorys. Kosztorys musi odzwierciedlać koszty związane z odbudową lub remontem, określone zgodnie z obowiązującymi w budownictwie zasadami kalkulacji i ustalania cen robót budowlanych - przy uwzględnieniu dotychczasowych wymiarów, konstrukcji, materiałów i wyposażenia; jeżeli suma ubezpieczenia

została ustalona według wartości rzeczywistej, uwzględnia się również faktyczne zużycie budynku od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody (art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy). Możliwość weryfikacji przez zakład ubezpieczeń zasadności i wartości robót wynika z art. 68 ust. 3 ustawy, a weryfikacja kosztorysu powinna być oparta na kryteriach wskazanych w art. 68 ust. 1 pkt 2. Podkreślenia wymaga fakt, iż kryteria te polegają na adekwatnym oszacowaniu wymiaru szkody w stosunku do rzeczywiście poniesionych kosztów.

Należy dodać, iż przy ustalaniu wysokości odszkodowania - w związku z jego funkcją kompensacyjną - wysokość szkody w budynkach rolniczych (zgodnie z art. 69 ustawy) zmniejsza się o wartość pozostałości, które mogą być przeznaczone do dalszego użytku, przeróbki lub odbudowy i zwiększa się w granicach sumy ubezpieczenia o udokumentowane koszty uprzątnięcia miejsca szkody w wysokości do 5 % wartości szkody.

Jak wynika z powyższego, w przypadku likwidacji szkody przez zakład ubezpieczeń interesy ubezpieczającego – poszkodowanego są w sposób właściwy zabezpieczone. Ustawa daje jedynie możliwość weryfikacji zasadności i wartości robót przez ubezpieczyciela. Takie rozwiązanie służy zagwarantowaniu funkcji kompensacyjnej odszkodowania, tj. zminimalizowaniu ryzyka zgłaszania przez ubezpieczających roszczeń przekraczających rzeczywiste koszty poniesione na remont lub naprawę. Nadmienić przy tym należy, iż zgodnie z art. 824¹ § 1 kodeksu cywilnego, o ile nie umówiono się inaczej, suma pieniężna wypłacona przez ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia nie może być wyższa od poniesionej szkody. Podkreślenia wymaga fakt, iż w przypadku gdyby zakład ubezpieczeń dokonał wypłaty sumy ubezpieczenia przekraczającej faktyczną wysokość poniesionej szkody, stan taki prowadziłoby do bezpodstawnego wzbogacenia ubezpieczającego, pozostając tym samym w sprzeczności z istotą i celem ubezpieczenia obowiązkowego.

Biorąc pod uwagę kolejną, poruszoną w interpelacji kwestię, należy wskazać, iż zgodnie z art. 826 § 1 k.c. w razie zajścia wypadku ubezpieczający obowiązany jest użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów. Kodeks cywilny reguluje zatem obowiązki podmiotu, którego mienie podlega ubezpieczeniu, mające na celu zminimalizowanie negatywnych skutków zdarzenia ubezpieczeniowego. Potwierdzeniem tego, na gruncie ubezpieczeń obowiązkowych, jest przepis art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy, zgodnie z którym w razie zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem obowiązkowym, o którym mowa w art. 4 pkt 1-3, osoba uczestnicząca w nim, jest obowiązana do przedsięwzięcia wszystkich środków w celu zapewnienia bezpieczeństwa w miejscu zdarzenia, starania się o złagodzenie skutków zdarzenia oraz zapewnienia pomocy lekarskiej poszkodowanym,

jak również w miarę możliwości zabezpieczenia mienia osób poszkodowanych. Dodatkowo należy wskazać, iż przepisy ustawowe w żaden sposób nie ograniczają – jak to wskazano w interpelacji – możliwości ratowania dobytku. Co więcej, zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy, w granicach sumy gwarancyjnej ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej lub w granicach sumy ubezpieczenia obowiązkowego ubezpieczenia mienia zakład ubezpieczeń jest obowiązany zwrócić ubezpieczającemu, uzasadnione okolicznościami zdarzenia, koszty poniesione w celu zapobieżenia zwiększeniu szkody.

Z wyprawami kancelaryjnymi

Z upoważnienia Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU

Wiesław Szczuka

Do wiadomości:

- 1) Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
- 2) Biuro Ministra /w miejscu/
- 3) sps.interpelacje@sejm.gov.pl